

פרשת תזריע, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריאלי

'ילדים זה שמחה'

מאורע הלידה הינו מן המאורעות המשמחים ביותר של האדם. והנה דווקא שם, אנו מוצאים מושג כמו 'טומאת יולדת'. היחס של חז"ל אל חיי אישות הוא יחס חיובי, ולכן הם תמיהים (בבלי נדה לא, ב): " מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן? אמר לה: בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה, לפיכך אמרה תורה תביא קרבן". תשובה מפתיעה המפנה את זרקור הדיון לכוון שונה בתכלית. הטומאה מקבלת לפי רבי שמעון משמעות הנגזרת ממצבה התודעתית של היולדת לאחר התהליך הארוך שעברה.

הלידה ביהדות, מעצם טיבה ואופן התרחשותה אינה מסמנת בניגוד לנצרות מעשה שיסודו בחטא. על אף שנישואין הם אחד משבעת הסקרמנטים של הנצרות, אין הם מהווים אידיאל נוצרי. שאול הטרסי (פאולוס, מייסד הנצרות למעשה) פונה בקריאה מפורסמת: "ואל הפנויים ואל האלמנות אומר אני כי טוב להם לעמוד ככה כמו גם אני, אך אם לא יוכלו לכבוש את יצרם ישאו, כי טובים נישואין מאיש להוט אחר עברה", (האיגרת הראשונה אל הקורנתיים, 7, 8). לדבריו, הנישואין אינם בעדיפות ראשונה והם רק תרפיה רוחנית. ומה יעשו כולם בעולם אידיאלי? נזירים יהיו.

היסוד הפילוסופי של העמדה הנוצרית עמוק אף יותר. לדעת אוגוסטינוס כל בני האדם רעים מאז החטא הקדמון. מאז חדר 'יצר הרע' לחיינו, שליטה עצמית כבר אינה אפשרית ועל כן בהגדרה כולנו רעים. האידיאל הוא שליטה עצמית כדרך לתיקון החטא. בתפיסה המזרחית נוצרנו באיזון ואחדות נפלאים עם היקום. הניסיונות לשליטה עצמית כדרך לתיקון, הם דווקא המקור לאומללותנו. כך או כך, שליטה עצמית אינה אפשרית לפי שתי התפיסות. ליהדות גישה דיאלקטית שונה לחלוטין. "פרו ורבו" הוא ציווי אלוהי, תשוקה רק לבתן הזוג היא דבר נאצל. חיי נישואין הם משאת נפש ואנו מצווים להגדיל את מספר 'בני האדם' בעולם ולא את מספר הנזירים.

האישה בהריונה משמרת בתוכה את העתיד והיא מרבה אושר, שמחה, וחיים. עם הלידה היא מפסיקה להיות האכסניה הזמנית ו'החיים' עוברים לזירת התרחשות אחרת. מבחינה זו בכל לידה מתרחש מעין תהליך 'מוות' שהוא היעדר חיים. אפשר לעשות שימוש בכוון מחשבה זה אפילו כפרשנות פסיכואנליטית לבעיית 'משבר הלידה'. גם מעבר החיים מרחמה, וגם מרכזיות הנולדת יכולים להשפיע במודע או שלא במודע על מצבה הנפשי המנטאלי של היולדת ולכן היא מצווה להביא קרבן חטאת.

הטומאה כפונקציה של היעדר חיים יכולה להשיב על השאלה: מדוע בהולדת בת כמות הטומאה כפולה! אין תמה בכך, שהרי כמות החיים שעזבה אותה בעת הלידה כפולה היא. לבת עצמה יכולת פוטנציאלית של הולדה.

כך גם ניתן להבין את רעיון הסמכת המילה ללידה, סמיכות שאינה הכרחית. על הפסוקים המתברים את שני העניינים: "אשה כי תזריע וילדה זכר, וטמאה שבעת ימים כימי נדת דָּוְתָה תטמא. וביום השמיני, ימול בשר ערלתו" (ויקרא יב, ב-ג), מסביר החזקוני:

" וביום השמיני ימול - שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי: מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה? אמר להם: שלא יהיו הכל שמחים [ואביו ואמו עצבים]. שיום המילה יום שמחה הוא, כדכתיב: ' שש אנכי על אמרתך' (תהילים קיט, קסב), ואמרו רבותינו: זו מילה. ואביו ואמו של התינוק יהיו עצבין, שאסורין זה בזה. אבל שמיני מותרים, שכבר טבלה לערב שביעי, והם והכל שמחים ". ילדים זה שמחה.

הגישה היהודית קרובה יותר לזו ההלניסטית שלא התנזרה מחיי אישות מאשר לזו הנוצרית על אף הקשר שבין הלניזם ונצרות. היהדות אינה רואה בחיי אישות בעיה שיש למצוא לה פתרונות מעשיים. זהו כוח

עצום שיש לרסנו, ולנתבו אל הקדושה ואל הטהרה. לא כדרך לסיפוק תאוות אישיות אלא כאל דרך לתיקון הבריאה.

להערות: hazutg@gmail.com